

GARBİS ALTINOĞLU: Etyen Mahçupyan: Tayyip Erdoğan'ın son danışmanı

Posted on 19/09/2014

Mahçupyan'ın söyledikleri

Etyen Mahçupyan'ın 3 Ağustos (“Azınlıkların en hakiki sorusu”) ve 26 Ağustos (“Palyaçonun cehennemi”) tarihli yazıları bir tartışmanın başlamasına vesile oldu. 28 Ağustos tarih ve “Üçünün de altına imzamı atarım” başlıklı yazısıyla Halil Berktaş da tartışmaya katıldı. Berktaş bu yazısının arkasına Mahçupyan'ın 3 Ağustos ve 26 Ağustos tarihli yazılarının yanısıra Ceren Kenar'ın Mahçupyan'ı savunan 28 Ağustos (“Sorumluluk...”) tarihli yazısını da eklemişti. Bunları, Mahçupyan'ın gene 28 Ağustos'ta yayımlanan “Bir Ermeni olarak...” başlıklı yazısı, Berktaş'ın 31 Ağustos tarih ve “Etyen anti-azınlık mı? (Hrant da öyle miydi?)” başlıklı yazısı ile Mahçupyan'ın 2 Eylül tarih ve “Sizleri sahih adınızla çağırdım” başlıklı ve 7 Eylül tarih ve “İslami olanın dönüşümü” başlıklı yazısı izledi. Tabii bu arada Mahçupyan'ın tez ve argümanlarına karşı çıkan bir dizi başka yazı da yayımlandı. Ben burada özellikle Mahçupyan'ın ve dolaylı olarak da onun 3 ve 26 Ağustos tarihli yazılarının altına imzasını atabileceğini söyleyen Berktaş'ın yukarıda saydığım yazılarına olan itirazlarımı yapacağım. İşimize önce, Mahçupyan'ın dediklerine kulak vererek başlayalım:

“Devletle azınlıklar arasında net bir zalim/mağdur ilişkisi olmakla birlikte, zihniyete dönüp baktığımızda aynı azınlıkların Müslüman kitleye bakışında devletinkine benzer bir aşağılamanın izlerine rastlıyorsunuz. Azınlıklar kendilerini hep daha modern, gelişmiş, medeni buldular ve gerçekte bunun doğruluk payı hiç de az değildi. Azınlıklar genelde kentliydi, daha iyi eğitim almışlardı ve servet birikimi yapabilmışlerdi. Bu avantajlar

onları Batı dünyası ile çok daha erkenden ilişkiye soktu, imtiyazlar elde etmelerine neden oldu ve entelektüel uğraşı siyasetin parçası kıldı. Kısacası azınlıklar kendilerini Müslümanlara kıyasla çok daha Batılı bir konumda buldular ve Batılılığın medeniyet hiyerarşisinin kriteri olduğu bir dünyada, kendilerini Müslümanlardan daha 'üstün' gördüler." ("Azınlıkların en hakiki sorusu", 3 Ağustos 2014)

"Bugün bu ülkenin önünde yeni bir bahis var. Yüz yıldır dışlayıcı ve reddedici bir ideolojinin sultasında yaşanan tarihsel parantez kapanıyor. Türkiye 1908'in hiçbir zaman çiçek açamayan yeni vatandaşlık ve birliktelik arayışını bir kez daha hayata geçirmeye hazırlanıyor..."

"Geçmişin aydınlık yüzü bugün önümüzde Türkiyelilik olarak, bir iradi arayış, bir bahis olarak duruyor. Çoklu ve çoğulcu bir halk yığınının kimlikleri aşan bir birliktelik duygusu ve duruşu üretmek üzere... Başlangıç noktası, tepeden inme ideolojik kibir ve seçkinci zümre utanmazlığıyla aramıza sınır çekmeyi, hepimizin zihnini ve yüreğini yozlaştırmış olan ötekini aşağılama alışkanlığından sıyrılmayı gerektiriyor.... Söz konusu inşa sürecinin başını tabii ki bu ülkenin Müslümanları çekecek.

"Şahsen ben şu anki Ermenilikten çok sıkıldım. Anadolu bütünlüğünün geçmiş ve gelecekte doğal parçası olan, yerliliğin taşıyıcılığını yüklenen bir Ermeniliği özlüyorum." ("Bir Ermeni olarak... ", 28 Ağustos 2014)

"Erbakan karşısındaki yenilikçiler ve sonrasında AKP bu açıdan bir devrimin taşıyıcıları oldular. Demokrasiye ve onunla birlikte anılan bütün hak ve özgürlüklere, farklılıklara bakış meselesine yeni bir içerik kazandırıldı. İslami kesimin yeni siyasetçileri ataerkil zihinsel alışkanlıkları sürdürdüler ama demokratik değerleri otoriter zihniyetin tasallutundan kurtararak özgürleştirdiler. 'İhtilal' çeperin merkeze yürümesi ile sınırlı kalmadı... Yürürken zihinsel bir dönüşüm de gerçekleşti. Demokratik normlarda sıçrama yaşandı. Dindar kesimin kendisine, dünyaya ve hayata bakışında 'olması gerekenin' çitası çok yukarılara çekildi."

(“İslami olanın dönüşümü”, 7 Eylül 2014)

Berktaş ise, “Etyen anti-azınlık mı? (Hrant da öyle miydi?) ” başlıklı yazısında “bir saf Ermeni (veya daha genel olarak gayrimüslim) ultra-radikalizmi icat edilmek isten”diğinden ve ortaya “kalitesizlik unsurları yüzünden saygınlığını yitirmeye teşne bir tür Ermeni neo-nasyonalizminin çık”tığından söz ettikten sonra Mahçupyan’ı eleştiren Ermeniler’de faşist bir damar keşfettiğini açıklıyor:

“Faşizmden söz ettiğiniz oluyor zaman zaman; faşizmi AKP, AKP’yi faşizm sanıyorsunuz. Acaba sizin de içinizde farkına varmadığınız faşizan bir damar mevcut olabilir mi; bu ihtimali üzerinde durmaya değer bulur musunuz? Ya da en azından, faşizmin milleti mutlak yekpareliğe zorlaması hakkında ne düşünüyor; yekpare bir Ermenilik özleminizi bununla ilişkilendiriyor musunuz?” Berktaş, ne “faşist”, “faşizm” gibi nitelemeleri ve getirdiği diğer suçlamaları kanıtlamak için bir çaba harcıyor, ne de eleştirdiği kişilerin yazılarından herhangi bir alıntı sunuyor. O, Mahçupyan’ı eleştiren Ermeniler’in üzerine bu tür temelsiz suçlamalar boca etmenin bilimsel ahlak ve entellektüel dürüstlikle bağdaşmadığını, adresiz ve kaynaksız eleştirinin eleştiri olmadığını unutmuş gözüküyor. Tabii o, benzer bir “faşist”, “faşizm” nitelemesini AKP için yapmayı aklının ucundan bile geçirmemektedir.

Berktaş’ın burada kullandığı biçim ve üslup, her iki yazarın yazılarına egemen olan demagojik ve provokatif nitelikleri çok iyi sergiliyor. Bu nitelikleri şöyle sıralayabilirim: a) açık olmaktan uzak bir dil ve süslü, ağdalı ve saldırgan terimler yardımıyla okuru korkutma, entellektüel olarak terörize etme çabası, b) beğenmedikleri ve farklı eğilimlerden insanları ve çevreleri “onlar” edebiyatı eşliğinde bir torbaya doldurarak ve adres göstermeksizin saldırgan bir eleştiri, daha doğrusu karalama bombardımanına tabi tutma ve c) Müslümanlar, Hristiyanlar, aydınlar, laikler, İslami kesim gibi çoğu zaman kendi içlerinde çok farklı, hatta karşıt görüş ve çıkarlara sahip insanları barındıran belirsiz, fazlasıyla genel ve fazlasıyla soyut kategoriler kullanmaları. Burada, toplumsal ve siyasal gelişme ve çatışmaları, esas olarak kimlikler üzerinden ele alan Mahçupyan’ın bu yaklaşımının içi boş

ve bilim dışı niteliğine değinmek gerek. Örnek olması bakımından “Müslümanlar” kategorisi üzerinde duralım. Bu kategori; Tayyip Erdoğan, bakanlar, milletin anasını bellemekle övünen milyarder Müslüman işadamları, üst düzey Müslüman bürokratların yanısıra sigortasız ve asgari ücretin altında ücretler alarak yaşayan, her gün onlarca iş cinayetleri ve meslek hastalıkları nedeniyle yaşamını yitiren Müslüman işçileri ve iki yakasını biraraya getiremeyen Müslüman yoksul köylüleri ve Müslüman işsizleri ve hatta asgari ücretin çok altında ücretler karşılığı çalışan yüzbinlerce Müslüman Suriyeli göçmeni kapsıyor. Bunu herhalde Mahçupyan bile yadsıyamayacaktır. Oysa, siyasal görüşü ne olursa olsun, vicdanını satışa çıkarmamış olan herhangi bir kişi şu çıplak gerçekleri kabul edecektir: Eşit olmak bir yana birinci kategorideki Müslümanlar ile ikinci kategorideki Müslümanlar arasında yaşam standartları bakımından bir uçurum vardır. Birincilerin ikincileri sömürerek zenginleşmekte olmalarına bağlı olarak bu iki kategorideki Müslümanlar arasında uzlaşmaz bir çıkar karşıtlığı vardır. Yoksul Müslümanlara karşı en küçük bir sempati ya da yakınlık duymayan Mahçupyan gibilerinin “Müslümanlar”, “İslami kesim” vb. derken kastettiğinin, sözcülüğüne soyunduğu birinci kategorideki “makbul ve şişman Müslümanlar” olduğu bellidir. Ötekilerin ise canı cehenneme! Her halükarda bu tür kimlik kategorilerinin toplumsal ve siyasal olayları irdeleme açısından son derece elverişsiz, hatta yanıltıcı olduğunu ve toplumun gerçek ekonomik ve siyasal tablosunu görmeyi engellediğini söyleyebiliriz.

Mahçupyan ile Berktaş’ın yazılarına dönecek olursak onların yukarıda değindiğim bürokratism ve bilgiçlik kokan yazma tarzının, bu yazarların dürüst ve açık tartışmadan kaçınma eğilimlerinin bir göstergesi olduğunu söyleyebiliriz. Mahçupyan ve Berktaş bu metotlar yardımıyla, normal koşullar altında savunulması, akli başında herhangi bir insanı utandıracak ve hatta yerin dibine sokacak düzeyde gerici ve anti-demokratik tezlerini pazarlayabilme, hatta bazı saf okurların hayranlığını kazanma olanağına kavuşmaktadırlar. En azından bir süreliğine.

Bu yazıların daha önemli olan ve içeriğe ilişkin özellikleri ise şunlar: a) Müslüman-olmayan azınlıkların Müslümanlar’ı sözde küçümseme eğilimlerine ve onların sözde ayrılıkçı ya da

milliyetçi tutumlarına saldırı, b) esas tehlikenin hala Kemalist gericilik olduğu tezinden hareketle Tayyip Erdoğan'a/ AKP'ne ve onların yeni (ya da eski) Osmanlıcı hayal, tasarım ve eylemlerine duyulan bir sadakat ve bağlılık ve c) stratejik düzeyde Kemalist gericiliğin düşman ikizinden başka bir şey olmayan İslami gericiliğin ve AKP'nin Ermeniler'e vb. verdiklerini göstererek onlardan Türk devletine şükran duymalarını bekleme.

Şunları da ekleyebilirim: Yazarlarımız bütün bunları, son derece keyfi bir biçimde tanımladıkları ya da tanımlamaya bile girişmedikleri "sol"u karalama girişimleriyle birlikte yürütüyorlar. Onlar Türkiye solunun uzun bir süre Kemalizmin ideolojik etki alanından çıkamamış olmasını, kendi sağcı ve statükocu tutumlarını meşrulaştırmak için kullanıyorlar. Bütün bunlara yer yer maddi olguları açıkça çarpıtma ve tersyüz etme örnekleri de ekleniyor ki bunların sadece bir kaç tanesine, o da geçerken, değinebileceğim. Aslında, AKP hayranlığında birleşen bu iki yazarın yazdıkları insanı bir bolluktan doğan sıkıntı ruh haliyle karşı karşıya bırakıyor. Onların demagojik ve gerici tez ve argümanlarının burada işaret ettiğim bu en önemlilerini kabaca ele almak bile, bir makalenin boyutlarını hayli aşacak ve geniş çaplı bir çalışmayı gerektirecektir. Buna değmediğine inandığımdan dikkatimi Mahçupyan'ın, Müslüman-olmayan toplulukların Müslümanlar'ı küçümsediği ve aşağıladığı savı ve buna bağlı olarak onun Osmanlı'yı idealize etme eğilimi üzerinde yoğunlaştıracam. Bu arada bir kaç doğruyla bir çok yanlış harman eden ve en yoksulundan, devlet yönetiminde yer alan ve/ ya da komprador/ işbirlikçi burjuvasına kadar BÜTÜN Müslümanlar'ı bir kaba dolduran ve aynı işlemi Hristiyanlar vb. için de yapan Mahçupyan'ın bu tezlerine Ermeni toplumunun durumu açısından bakacağım.

Kim kimi küçümsedi ve aşağıladı?

Amasya'da doğan ve büyüyen ve 1950'li, 1960'lı yıllarda bu kentte yaşayan Ermeni halkının halini iyi kötü bilen birisi olarak ben, yoksul olsun zengin olsun Amasya Ermenileri'nin "Müslüman kitleye bakışında devletinkine benzer bir aşağılamanın izlerine" rastladığımı anımsamıyorum. Bu gözlemim, 1958-64 yılları arasında Tıbrevank'ta ve 1965-71 yılları arasında Robert Kolej'de yaşadığım süre boyunca rastladığım Ermeniler için de geçerli.

Değişik sınıf ve mesleklerden Ermeniler'in devlete ve Müslümanlar'a mesafeli durdukları söylenebilir. Bu da son derece doğal. Bunda belirleyici olanın, Osmanlı Ermenileri'nin 19. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak hedef oldukları korkunç kıyımlar ve Cumhuriyet tarihi boyunca da devam eden ayrımcılık ve dışlama politikaları olduğu, insaf sahibi herkes kabul edecektir. Evet; değişik sınıf ve katmanlardan Ermeniler'in karakteristik özellikleri; uğradığı en belirgin haksızlıklar karşısında bile sesini yükseltmekten kaçınma, hatta sessiz kalma, Hrant Dink'in anlatımıyla bir güvercin tedirginliği yaşama, ihtiyatlı davranma ve bir ölçüde kendi topluluğu içine kapanma biçiminde tanımlanabilir. Ama, suçlu olan tarafı temsil ettiği halde kendisini "Ermeni saldırganlığının kurbanı" olarak gösteren bir devletin kendilerine karşı düşmanca yaklaşımını sürdürdüğü ve bu davranış biçiminin sıradan Müslüman-Türk yurttaşlar tarafından da sık sık sergilendiği koşullarda bu halktan başka türlü davranmasını beklemek insafsızlık olurdu.

Mahçupyan'a dönecek olursak, onun bu konuya ilişkin görüşlerinin en gerici Türk burjuva yazarlarının görüşleriyle yarışabileceğini söyleyebilirim. Evet; belki, İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerde yaşayan, büyük burjuvazi kategorisi içinde yer alan ve iyi eğitim almış çok az sayıda Ermeni'nin böyle bir küçümseme duygusu taşıdığı varsayılabilir. Ama Ermeni nüfusunun yüzde biri bile olmayan bu aristokratik katmanın da -varsa eğer- bu duygularını açığa vurabileceğini ve Ermeniler'in hemen hemen tümünün yaşadığı psikolojik atmosferin etkisine uzak olduğunu sanmam. Mahçupyan bu türden bir ruh halinin Ermeniler arasında yaygın olduğu yolundaki hatalı savını somut örnek ve alıntılarla desteklemeye çalışmış olsaydı, kendisini daha inanılır kılardı. Kaldı ki yazarımız Ermeni toplumunun, kökleri tarihsel deneyiminin derinliklerinde yatan, ender rastlanır türden saflığı ve iyi yürekliliğini bilmiyormuş gibi konuşmaktadır.

Mahçupyan'ın azınlıkların genelde kentli oldukları, daha iyi eğitim aldıkları ve servet birikimi yapabilmiş oldukları ve bu avantajlarının onları Batı dünyası ile çok daha erkenden ilişkiye soktuğu ve imtiyazlar elde etmelerine neden olduğu yolundaki savları da çok tartışmalıdır. Burada gene, BÜTÜN Ermeniler'i bir torbaya doldurma türünden bir şark

kurnazlığı örneğiyle karşı karşıyayız. Her şeyden önce, Ermeniler'in büyük ölçüde "kentleşmeleri/ kentli bir toplum haline gelmeleri", ancak jenosit sonrasında ve bu trajik olayın sonucu olarak gerçekleşti. O tarihe kadar Ermeniler'in çoğu kentli değildi. Yves Ternon'un Ermeni Patrikhanesi'nin kayıtlarına dayanarak verdiği rakamlara göre 1912 yılında Osmanlı devleti sınırları içinde yaşayan Ermeniler'in sayısı 2,100,000 idi. Bunların 1,170,000'i doğu illerinde, 400,000'i Kilikya'da ve 530,000'i de Avrupa Türkiyesi'nde yaşıyordu. (Bkz. Yves Ternon, Bir Soykırım Tarihi, s. 249) Vahakn N. Dadrian ise 1890'larda Türkiye Ermenileri'nin yaklaşık yüzde 80'inin "köylü kitleler" olduğunu (Bkz. İttifak Devletleri Kaynaklarında Ermeni Soykırımı, s. 170) belirtmişti. Bu rakamlardan hareketle o tarihlerde, Türkler'e göre daha fazla kentleşmiş olmakla birlikte Ermenileri'nin çoğunluğunun kırsal alanlarda yaşadıklarını ve bu kırsal nüfusun en azından yüzde 80-90'ının yoksul ve küçük köylüler olduğunu da rahatlıkla söyleyebiliriz.

Osmanlı Türkiyesi'nde kentlerde, hatta kırsal alanlarda yaşayan Ermeni nüfusunun eğitim düzeyinin Müslümanlar'a kıyasla yüksek olmasına bağlı olarak bu toplum içinde doktor, eczacı, avukat, sahne sanatçısı, muhasebeci gibi serbest meslek sahiplerinin oranı görece yüksekti. Ancak bu olgu da, Ermeni nüfusunun çoğunluğunun işçi, zanaatkar ve emekçi köylü yani yoksul olduğu gerçeğini değiştirmiyordu. Dolayısıyla Mahçupyan'ın, "Azınlıklar genelde kentliydi, daha iyi eğitim almışlardı ve servet birikimi yapabilmişlerdi" sözleri gerçeği yansıtmıyor. (Kısmi farklılıklarla bu hususun Rumlar ve Yahudiler için de geçerli olduğunu söyleyebiliriz.) 1915-16 yıllarında yaşananlar Ermeniler'i daha da yoksullaştırdığına göre Mahçupyan'ın, "azınlıkların... servet birikimi yapabilmiş oldukları" yolundaki gerici ve İttihatçı-Kemalist önyargısı, jenosit sonrası dönemin Ermeniler'in durumunu yansıtmaktan daha da uzaktır. Aslında, özelde Ermeniler'in ve genelde Müslüman-olmayan azınlıkların tümünün ya da büyük çoğunluğunun burjuva, hatta komprador burjuva oldukları yolundaki bu ilkel, bayağı ve şovenist önyargı; hem öncesinde ve hem de sonrasında zorunlu mübadele, sürgün, kıyım ve jenosit gibi insanlık suçlarını meşrulaştırmaya hizmet etmiştir. Taner Akçam, İmparatorluğun gerileme, zayıflama ve sömürgeleşme sürecinin sorumluluğunu, sınıf ayrımı yapmaksızın bir bütün olarak

Müslüman-olmayan toplulukların sırtına yıkan Osmanlı-Türk gericilerinin zihniyetini şöyle özetliyordu:

“ ‘Türkiye’nin süreç içinde sömürgeleştiği ve emperyalizme bağımlı bir ülke haline geldiği’ üzerine yapılan tüm teorik tesbitlerde, Hristiyan azınlıklar, kapitülasyonlarla beslenen, kompradorlaşan, emperyalizmin uzantıları olarak ortaya çıkarlar. Böylece koca bir İmparatorluk’ta Hristiyan azınlıklar ya ayrıcalıklardan yararlanan, ya da sıkça ‘Galata Bankerleri’ uç örneğinde dile getirilen, zengin kompradorlar olarak olumsuz iktisadi-siyasi fonksiyonlar yerine getiren aktörlerdir. [Bu düşünüş sahiplerine göre- G. A.] Sermaye sınıfı ile Hristiyanlık aynı şeydir.” (Türk Ulusal Kimliği ve Ermeni Sorunu, s. 63) Bu senaryo, Ermeniler’e ve diğer Müslüman-olmayan azınlıklara karşı uygulanan vahşet ve yağma/mülksüzleştirme eylemlerini aklamaya, hatta “kısmen ya da tamamen haklı bir sınıf kavgası” gibi göstermeye de yarıyor: “Yoksul ve sömürülen Müslümanlar’ın zengin ve sömürücü Hristiyanlar’a karşı yürüttüğü bir kavga!” Hem İttihatçı-Kemalist gericiliğin ve hem de İslami gericiliğin öteden beri paylaştığı ve yaydığı bu gerici önyargıları yinelemek suretiyle Mahçupyan, Ermeni halkı da içinde olmak kaydıyla tüm Müslüman-olmayan halkları hedef alan saldırı ve cinayetleri meşrulaştırmaya hizmet ediyor.

Bu sözleri söylemekle Mahçupyan’a haksızlık yaptığımı düşünebilecek olan okurların onun, 2005 yılında yayımlanan “Ermeni meselesinin öteki yüzü” başlıklı makalesinde yer alan aşağıdaki tümceleri dikkatle okumaları gerekecek. Mahçupyan burada, Birinci Dünya Savaşı’nın yarattığı “uygun” koşullar altında jenosit sürecine girildiğini belirttikten sonra sözlerini şöyle sürdürüyordu:

“Bu tespite karşılık olayın ne devleti ne de Müslüman/ Türk cemaati mahkum etmeye yeterli olmadığı da apaçıktır.” (Bir zamanlar Ermeniler vardı!..., Birikim 193-194, s. 34) Mahçupyan daha sonra; yerel Osmanlı bürokrasisi içinde jenoside karşı çıktığı için işini, varlığını ve yaşamını yitirenler olduğu, bazı yerlerde Müslüman/ Türk eşrafın Ermeniler’e dokunulmaması için devlete başvurduğu, çok sayıda Ermeni’nin Müslümanlığı seçerek sağ

kalmasına izin verildiği türünden dikkate alınması gereken, ama genel tabloyu değiştirmeyen ikincil faktörleri ileri sürmekte ve böylelikle 1915-16 trajedisini önemsizleştirmeye çalışmaktadır. Onun, yukardaki tümcesinde devlet ile Müslüman/ Türk cemaatini birlikte anması da asla kabul edilemez bir metot hatasıdır. Evet; Müslüman-Türk - ve Mahçupyan'ın adını anmadığı Kürt- halkı da yaşananlardan belli ölçülerde sorumludur elbet. Ancak Ermeni jenosidinin esas sorumlusu başında İttihat ve Terakki kliğinin bulunduğu Osmanlı devletidir; bu gerçek hiçbir bahanenin ardına sığınılarak karartılamaz. Mahçupyan Osmanlı devletini aklama çabasını biraz ilerde şu sözlerle sürdürmektedir:

“Osmanlı devlet yapısının kendi iç kurgusuna baktığımızda da, devleti bir ‘bilinçli özne’ olarak mahkum etmek zordur.” (aynı yerde, s. 34) Yıllar öncesinden ideolojik ve aylar öncesinden örgütsel hazırlığı yapılan, 1913’de Ege bölgesindeki 130,000 Rum’un zorla göçertilmesi sırasında bir çeşit provası gerçekleştirilen, devlet aygıtının çeşitli öğelerinin katılımıyla planlı bir biçimde sürdürülen bu insanlık suçundan ötürü devleti bir ‘bilinçli özne’ olarak mahkum etmek neden zor olsun ki? Ne var ki, yazarın derdi jenosidin sorumluluğunu sadece bir kaç İttihatçı liderin sırtına yıkarak devleti aklamaya çalışmak olunca bu gibi hilelere başvurmak kaçınılmaz oluyor. Bununla da yetinmeyen Mahçupyan, arkasından gene birtakım ipe sapa gelmez gerekçeler sıraladıktan sonra İttihat ve Terakki döneminin egemen Türk milliyetçiliği ile ezilen Ermeni halkının milliyetçiliğini şu sözlerle aynı kefeye koymaya kalkışabilmektedir:

“Bu arada unutulmaması gereken nokta Taşnaklar’ın ve genelde Ermeni milliyetçilerinin de zihniyet olarak İttihatçılardan çok farklı olmadıkları; iki tarafın da cemaatçilik üzerine inşa edilmiş bir milliyetçiliğin peşinden gittiğidir.” (aynı yerde, s. 34) İnsana “pes doğrusu!” derirtecek bu sözcükler Mahçupyan’ın, hem de yıllardır sadece özel olarak AKP’nin değil, genel olarak Türk devletinin savunuculuğuna soyunmuş olduğunu gösterir. Tutarlı demokratizm ve enternasyonalizm açısından 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başının Taşnakları’nın ve Ermeni küçük-burjuva milliyetçiliğinin bir dizi hatasını bulabilir ve eleştirebilirsiniz elbet; ama hangi demokrat, ezilen bir ulusun milliyetçiliği ile ezen bir

ulusun milliyetçiliğini, hem de İttihat ve Terakki türünden bir ezen ulus milliyetçiliğini aynı kefeye koyabilir ki? Bütün bu sözleri söyleyebilen bir insanın “Palyaçonun cehennemi” başlıklı yazısında Hrant Dink’in öldürülmesini “malum cinayet” diyerek sıradan ve önemsiz bir olay gibi sunması rastlansal ve şaşırtıcı olamaz kuşkusuz. Gerçekleştirilmesinden doğrudan sorumlu olmasa da Hrant Dink cinayetinin üstünü örten ve bu suçun sorumlularını ortaya çıkarmadığı gibi sanık ve şüphelileri daha üst görevlere yükselten AKP iktidarının ta kendisidir. Belki de Roboski kıyımı ve Soma’daki iş cinayetiyle birlikte AKP’nin gerçek niteliğini en çarpıcı bir biçimde sergileyen Dink cinayetini önemsizleştirmeye çalışmanın ve böylelikle siyasal gericiliğe kalkan olmanın adını koymayı ise okura bırakalım.

Millet-i hakime zihniyeti

Mahçupyan’ın, Müslüman-olmayanların Müslümanları küçümsediği/ aşağıladığı yolundaki yavelerinin görmezden geldiği bir başka gerçek de Osmanlı yöneticilerinin, -bugünkü Türkçede kullandığımız “egemen ulus” ibaresinin tam olarak karşılayamadığı- “millet-i hakime” zihniyetidir. Yani onun savlarının tam tersine Osmanlı yöneticileri ve kendilerini haklı ya haksız olarak ve şu ya da bu ölçüde onlarla özdeşleştiren Müslüman-Türk nüfus, Müslüman-olmayanları küçümsüyor ve aşağılıyorlardı.

Buna karşılık kendisini, oluşmasını özlemle beklediği hayali yeni-Osmanlı devletinin sadık uyruğu sayan Mahçupyan, AKP’nin Osmanlı devletini restore etme çabalarını sevinçle karşıladığını saklamıyor. Ama o Osmanlı egemen sınıfının Anadolu’da, Balkanlar’da, Ortadoğu’da ve Kuzey Afrika’da başka etnik gruplara ve dinlere/ mezheplere mensup halkları yüzlerce yıl boyunca kılıç ve darağacıyla yönetmiş ve ezmiş ve özellikle Anadolu’nun yoksul Türkmen halkına karşı da korkunç kıyımlar gerçekleştirmiş olduğunu tek sözcükle bile anmamaktadır. Tabii Osmanlı’nın torunları rolüne soyunan AKP önderliğindeki bugünkü Türk devletinin Libya’da, Irak’ta, Yemen’de, Suriye’de ABD, Suudi Arabistan, Katar vb. ile omuz omuza ve Türkiye’nin nüfuz alanını genişletmek için giriştiği müdahalelerin

yüzbinlerce insanın canına mal olduğunu da. Mahçupyan ile Berktay'ın, bu kanlı tarihi ve bu tarih deneyimi zemini üzerinde biçimlenen yayılmacı ve militarist zihniyeti görmemeleri ve bilmemeleri olanaklı olmadığına göre burada, kasıtlı bir görmezden gelme ya da Osmanlı'yı ve AKP'ni yüceltme tutumuyla karşı karşıya bulunduğumuz açıktır.

Engels, 1853'de kaleme aldığı "Türkiye" başlıklı makalesinde bu aşağılama/ küçümseme olgusunun Osmanlı toplumundaki yerini şöyle anlatıyordu: "Yerine ve duruma göre Türk; işçidir, çiftçidir, küçük mülk sahibidir, tacirdir, feodalizmin en düşük, en barbar düzeyinde feodal beydir, memur ya da askerdir; ancak bütün bu değişik yerlerde olsa da, o ayrıcalıklı bir dine ve ulusa mensuptur - silah taşıma hakkı sadece onundur, en yüksek düzeyden bir Hristiyan, karşılaştığı en aşağı düzeyden bir Müslüman'a yol vermek için kaldırımdan aşağı inmek zorundadır." (Marx-Engels, Doğu Sorunu[Türkiye] s. 19) Kaynağını Kuran'dan alan şeriat hükümlerine göre bir İslam ülkesinde yaşayan Müslüman-olmayanlar, Müslümanlar'la aynı statüde görülüyor ve "kafir" sayılıyorlardı. Müslüman hükümdarın otoritesini kabul etmeleri, onun reayası olmaları ve devlete haraç ödemeleri karşılığında devlet onları koruyor ve -normal koşullar altında- onların mallarına vb. el koymuyordu. Çağdaş yurttaşlık kavramının bulunmadığı ve bulunamayacağı askeri-feodal Osmanlı devletinde Padişahın otoritesine boyun eğen Hristiyan topluluklar, millet adı verilen bir dinsel topluluk olarak kabul ediliyor ve devlete karşı sorumlu olan kendi din adamları tarafından yönetiliyorlardı. Bu dönemde -günümüz Türkiyesi'nden farklı olarak- Hristiyan kökenli bazı bireyler de önemli yönetim mevkilerinde yer alabiliyorlardı elbet. Ama bu onların, Osmanlı devletinin sıradan ve değersiz hizmetkarları olarak görülmelerine engel olmuyordu. Taner Timur bu konuda şunları söylüyordu:

"Osmanlı yönetici zümresi, kendi tebaasından Müslüman olmayanları 'zımmi' sıfatı altında toplamış ve bunları sadece vergi kaynağı olarak görmüştür. Hiç kuşkusuz gayrimüslimler arasında iktisadi gücü ya da herhangi bir alandaki (diplomasi, hekimlik, bazı sanayi dalları vb. gibi) bilgi ve tecrübesiyle Osmanlı devletinde önemli roller oynamış birçok gayrimüslim olmuştur. Fakat bunlar dahi Osmanlı legalitesi içinde, yönetici zümre arasında yer

almamışlar ve Osmanlı vakayinameleri bunları yok saymıştır. Kısaca Osmanlılar, kendi tarihlerini sadece 'ehl-i İslam'ın tarihi olarak görmüşlerdir." (Osmanlı Çalışmaları, s. 16) Dolayısıyla, 28 Ağustos tarih ve "Bir Ermeni olarak... " başlıklı yazısında Osmanlı dönemini idealize eden Mahçupyan'ın yaymaya çalıştığı boş umutların gerçek yaşamda hiçbir karşılığı yoktur:

"Geçmişin aydınlık yüzü bugün önümüzde Türkiyelilik olarak, bir iradi arayış, bir bahis olarak duruyor. Çoklu ve çoğulcu bir halk yığınının kimlikleri aşan bir birliktelik duygusu ve duruşu üretmek üzere...

"Şahsen ben şu anki Ermenilikten çok sıkıldım. Anadolu bütünlüğünün geçmiş ve gelecekte doğal parçası olan, yerliliğin taşıyıcılığını yüklenen bir Ermeniliği özlüyorum." Yazarımızın burada da kendisini egemen sınıfın bakış açısına iliştiğini ve "geçmişin aydınlık yüzü" sözleriyle süslemeye çalıştığı Osmanlı dönemine sultanların, sadrazamların, beylerbeylerinin gözlükleriyle baktığını görüyoruz. Oysa Osmanlı dönemine, boyunduruk altındaki Müslüman ve Hristiyan halkların, değişik milliyet, din ve mezheplerden yoksul ve ezilen emekçilerin gözlükleriyle baktığımızda göreceğimiz manzara hiç de "aydınlık" bir nitelik taşımaz. Keşke Mahçupyan; Osmanlı geçmişini özleyip özlemediklerini Balkanlar, Ortadoğu ve Kuzey Afrika halklarına ve onların aydınlıklarına bir sorsaydı! Ama hayır. O, AKP iktidarının yeni-Osmanlıcı hayallerini ve Türk gericiliğinin -ABD ve ortaklarının üstü örtülü desteğiyle- komşu ülkelerdeki terörist çeteleri beslemesini, bu ülkelerin halklarını katletmelerini ve oraları cehenneme çevirmesini desteklemekte ısrarlıdır. Ve o, AKP iktidarının Suriye ve Mısır'daki duruşunu anlamakta, yani onamaktadır:

"İslamî hafızayı ve kültürel paylaşmayı öne çıkaran bu kendine has millilik, doğal olarak Osmanlıcı bir bakışın ve arayışın da uzantısı. AKP seksen yıllık bir kültürel 'yabancılaşmanın' ardından siyasete ve böylece geleceğe yeniden sahip çıkan bir tutumun temsilcisi... Bunu kavramadan örneğin Suriye ve Mısır konusundaki duruşu ve arayışı da anlamak mümkün değil." ("AKP ve yeni milliyetçilik", 24 Nisan 2014)

Mahçupyan'ın, "birliktelik duygusu"nu övdüğü Osmanlı toplumunun yapısına dönelim. Acaba bu övgüler gerçek durumu yansıtıyor ve olgularla bağdaşlıyor mu?

Düzen yanlısı ve tanınmış bir akademisyen olan M. Şükrü Hanioglu, Mahçupyan'ın idealize ettiği Osmanlı dönemindeki bu egemen ulus/ millet-i hakime zihniyetinin derin köklere sahip olduğunu kabul ediyor, ancak 18. yüzyılın sonlarından itibaren böylesi bir anlayışın sürdürülemez hale geldiğini belirtiyordu. Hanioglu, geleneksel Osmanlı toplumunun yüzyıllar süren çokkültürlü bir hiyerarşiye dayandığını belirttikten sonra bu hiyerarşinin en altında bulunan toplumsal katmanların da ondan memnun olduğunu (!) ileri sürmektedir. O daha sonra, Tanzimat reformlarıyla birlikte eşit yurttaşlık anlayışı doğrultusunda atılan ürkek adımları, statükodan çıkarı olan güçlerin bu adımlara karşı direncinin aşılamayışını ve millet-i hakime anlayışının başka bir kılık altında sürmesini şöyle anlatıyordu:

"1856 Islâhat Fermanı ve 1869 Ta'biyet-i Osmaniye Kanunu ile hukukî zemini yapılandırılan 'hiyerarşisiz' toplum tasavvuru iki temel sorunla karşılaştı. Asırlar süren hiyerarşik ilişki öylesine içselleştirilmişti ki, yasal dönüşümlere karşın fiilî varlığını sürdürüyor ve uygulama yazılı olmayan bir 'hakimiyet' paradigması çerçevesinde gerçekleşiyordu. Ancak daha büyük sorun, bu zihniyet engelini aşarak daha eşitlikçi olacağı varsayılan yeni nesillerin, 'milliyetçilik çağı'nın ürünü olan değişik bir hiyerarşi ve yeni bir 'millet-i hakime' yaratmasıydı...

"Dolayısıyla dinler arası eşitliği sağlayarak 'hiyerarşisiz' bir toplum yaratacağını, bununla da zamanın ruhunu yakalayacağını düşünen tanzimat ricâlinin çabaları din temelli bir 'millet-i hakime'nin yerini etnik temelli bir diğerinin almasıyla neticelendi." (" 'Millet-i hakime'siz toplum tasavvuru", Sabah, 8 Ocak 2012) Bunun böyle olduğunu 1860'lı ve 1870'li yıllarda II. Abdülhamit'in -33 yıl sürecek olan- istibdat yönetimine karşı çıkan Yeni Osmanlılar'da ve onların ardılı olan ve daha sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne dönüşecek olan Jön Türkler'in düşüncelerine baktığımızda da görüyoruz. Yeni Osmanlılar'ın öndegelen kişiliklerinden olan ve Osmanlı toplumunun İslam dininin ve şeriatın ilkelerinden

uzaklaşmaması gerektiğini savunan Namık Kemal bir makalesinde şöyle diyordu:

“Eğer Hristiyanlar bizim egemenliğimizi isterlerse anlaşırız; pek doğaldır ki, onları hükümete almadığımız için yakınma hakkına sahip olamayacaklardır.” (Aktaran Y. A. Petrosyan, Sovyet Gözüyle Öntürkler, s. 135) Kemal sözlerini şöyle sürdürüyordu:

“Osmanlılar arasında sayıca da, yeteneklerine göre de ilk sırayı, yetenekleri ve geniş algılama güçleri doğuştan dayanıklılıkları, ılımlılık gibi sıfatları olan Türkler alırlar.” (aynı yerde, s. 135-36) Namık Kemal’in sözleri, daha Türk milliyetçiliğinin bir akım olarak doğmasından onlarca yıl öncesinin koşullarında bile Osmanlı devlet yapısının Müslüman-Türk ögenin egemenliğine dayalı olduğunun bir itirafından başka bir şey değildi. Ancak burada unutulmaması gereken husus var. O da 20. yüzyılın başlarında çağdaş Türk milliyetçiliğinin oluşmaya başlaması öncesindeki “Türk” kavramının bugünkü gibi etnik bir kategori olarak değil, Müslüman-Türk “millet”i ya da dinsel topluluğu biçiminde anlaşılıyor olmasıdır.

20. yüzyılın ilk onyılında millet-i hakime anlayışı, kısmi bir içerik değişikliğine uğramak kaydıyla daha da belirgin bir biçimde dile getirilir hale gelecekti. İttihat ve Terakki Cemiyeti listesinden milletvekili seçilecek ve bu cemiyetin yayın organı olan Tanin gazetesinin başyazarlığını yapacak olan Hüseyin Cahit Yalçın, 1908 devriminin hemen sonrasında kaleme aldığı “Millet-i Hakime” başlıklı makalesinde Osmanlı devletinde yaşayan diğer toplulukların Türkler’den korkmalarını gerektiren bir şey olmadığını belirttikten sonra şunları söyleyecekti:

“... çünkü ne denirse densin, memlekette millet-i hakime Türklerdir ve Türkler olacaktır.” (Ahmet Yıldız’ın NeMutluTürkümDiyebilene adlı kitabından aktaran Ahmet İnel, “Millet-i hakimedden millet egemenliğine gidiş Türkiye’de gerçekleşiyor mu?”, Birikim, 4 Ocak 2010)

Türkiye, 19. yüzyılda -ve 20. yüzyılda- gerçek bir demokratik devrim yaşamamış ve

1908'deki yarım-yamalak burjuva devrimi, çok kısa bir süre içinde karşı-devrime dönüşmüştür. Ve Türkiye, İttihat ve Terakki çetesinin ülkeyi Birinci Dünya Savaşı'na sokmasından sonra çağımızın ilk büyük jenosidinin gerçekleştirildiği ve ardından bu jenosidin "kazanımları"nın muhafazası için verilen bir sözde ulusal kurtuluş savaşı üzerine yükselen Kemalist burjuva cumhuriyetinin kurulduğu bir ülkedir. Türkiye'de, 19. yüzyılın sonlarından bugüne kadar bir dizi önemli ekonomik ve toplumsal değişimin yanısıra büyük siyasal altüst oluşlar ve savaşımalar da yaşanmış, ancak bütün bunlar Osmanlı'dan devralınan millet-i hakime zihniyetini ortadan kaldırmamıştır. Tersine bu zihniyet, 1915-16 trajedisinin ardından Türk toplumunun kolektif bilinçaltına ittiği suçluluk psikolojisiyle ve Cumhuriyet tarihi boyunca Müslüman-olmayan halklara yönelik gerici uygulama ve saldırılarla birleşerek daha da pekişmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "affedersiniz"li söyleminin altında da işte bu zihniyet ve suçluluk psikolojisi yatmaktadır.

AKP'nin sicili ve Ermeni halkı

Tutarlı demokratizm; İttihatçı-Kemalist gericiliğe karşı İslami gericiliğin bayrağı altında savaşmayı ve elikanlı Osmanlı sultanlarının yönetimini özlemeyi değil, Türkiye'de etnisite, din, mezhep, cinsiyet, felsefi inanç vb. ayrımı yapmayan gerçekten demokratik bir cumhuriyetin kurulmasını ve bu herefe erişmek için çaba harcamayı gerektirir. Bu ise, Türk burjuvazisinin ve askeri-sivil bürokrasisinin BÜTÜN fraksiyonlarının siyasal egemenliğinin yıkılmasından geçer.

Tıpkı Berktaş gibi, Kemalist kliğin egemenliğini yitirdiğini ve yerini bir AKP diktatörlüğüne bıraktığını unutan ve görmezden gelen Mahçupyan ise, gerçek bir demokratikleşmenin Erdoğan kliğinin egemenliğinin güçlenmesinden geçtiğini ileri sürebilmekte, ama bu kadarıyla da yetinmemekte ve kendisini neredeyse bu klikle özdeşleştirmektedir. Yani o; Türkiye Cumhuriyeti tarihinde daha önce görülmemiş bir soygun ve hırsızlık çetesine dönüşen, varolan burjuva hukukunu neredeyse her gün ayaklar altına alan, kadınları

toplumsal yaşamdan koparıp eve hapsedmek isteyen, doğal çevreyi ve tarihsel dokuyu acımasızca yok eden, basını hemen hemen bütünüyle kendi denetimi altına almış olan, gazetecileri işten attıran ve cezaevlerine dolduran, twitter'ı ve Youtube'u yasaklamaya kalkan, beğenmediği kararlarına açıkça meydan okuduğu burjuva yargı mekanizmasını kendisine bağlamaya çalışan, ülkeyi bir iş cinayetleri cennetine -ya da isterseniz cehennemine- çevirmiş olan, zaten kısıtlı bir nitelik taşıyan yasal gösteri hakkını tümüyle ortadan kaldırmaya girişen, Gezi direnişi sırasında olduğu gibi polis terörünü sıradanlaştıran, Aleviler'i, Müslüman-olmayan toplulukları, Zazalar'ı, ateistleri vb. hedef alan, Sünni İslam'ın bağnaz bir yorumunu öne çıkaran, eğitimi dinselleştirmeye girişmiş olan, kendi gerici yaşam tarzı anlayışını tüm topluma dayatan, özel yaşamın ayrıntılarını denetleme yolundaki eğilimini gizlemeye kalkmayan, siyasal gericiliği güçlendiren, bütün toplumu kendi dünya görüşüne uymaya zorlayan ve İslami-faşist bir rejim inşa etmeye koyulan vb. AKP'nin gönüllü bir avukatı gibi davranmaktadır. Bunu söylerken Mahçupyan'ı karalıyor muyum? Hayır. Zaten kendisi de AKP yanlısı olduğunu yadsımıyor. Yazarımız, Zaman gazetesi sayfalarında boy gösterdiği günlerde, aynı gazetenin bir başka yazarının kendisini hedef alan bir eleştirisini aynen şöyle yanıtlamıştı:

"Not: Ahmet Turan Alkan benim için 'hükümet yanlısı yazar' demiş. Bence de öyle... Yanlışlarını söyleyebildiğiniz sürece herhangi bir yanı tutmanın mahzuru yok. Eminim Alkan için de öyledir..." ("AKP ve yeni milliyetçilik", 24 Nisan 2014)

Bu ülkede ya da herhangi bir ülkede demokrat olmanın en önemli önkoşullarından biri, toplumun yarısını oluşturan kadınlardan ve kadın-erkek eşitliğinden yana olmaktır. Mahçupyan ise; kadınlara adres olarak evi ve kocaya hizmeti gösteren, onların kaç çocuk doğurmaları ve nasıl doğurmaları gerektiğini dayatan, nasıl giyinmeleri gerektiğini söyleyebilen, kız ve erkek öğrencilerin aynı evde kalmalarına karşı çıkan, merdiven altı işletmelerde yüzbinlerce kadın işçinin çok düşük ücretlerle, sigortasız ve güvencesiz çalışmasını kolaylaştıran ve kadın cinayetlerinin tavan yapmasına ses çıkarmayan Erdoğan'ın kadın-düşmanı tavrını hiçbir biçimde eleştirmemektedir. Ama o, Maaz

İbrahimoğlu'na verdiği bir mülakatta, tek ve biricik gündemi, -ne denli ilerici bir nitelik taşıdığı tartışmalı- "başörtüsü özgürlüğü" savaşımı olan Müslüman kadın hareketini şu sözlerle övmeyi de ihmal etmemektedir:

"Şuanda İslami ve laik kesime toplam olarak baktığımızda en demokrat akımlardan birisi başörtülü kadın hareketidir." ("AK Parti sosyolojik değişimin partisi", Milat, 18 Aralık 2012)

Bu ülkede, demokrat olmanın bir başka önemli önkoşulu, 12 Eylül 1980 askeri-faşist darbesine karşı olmak ve daha da önemlisi bu darbenin sonuçlarına ve getirdiği yasa ve kurumlara karşı çıkmaktır. Erdoğan ve ortakları ise, durmadan darbelere karşı olduklarını yinelerken pratikte 12 Eylül rejiminin gerici yasa ve kurumlarını sürdürmekte ve onları kendi iktidarlarını pekiştirmek için kullanmaktadırlar. Ama Mahçupyan AKP iktidarının bu alandaki statükocu ve gerici tavrının üstünü örtmekle kalmamaktadır; o AKP iktidarının, zaten öteden beri sınırlı olan demokratik hakları genişletmek için adım atmak bir yana, bu hakları daha da daraltmakta olduğu olgusunun da üstünü örtmektedir. Goebbelsvari propagandada ve AKP dalkavukluğunda bayağı mesafe almış olan Mahçupyan bütün bu gelişmeler için, 10 Nisan 2014 tarih ve "Halk ihtilali" başlıklı yazısında,

"Kısacası karşımızda bir halk hareketi, zamana yayılmış bir halk 'ihtilâli' var" diyebilmektedir.

Ama daha da beteri var. Mahçupyan Ermeniler'i de şu sözlerle kendisiyle suç ortaklığı yapmaya ve İslami-faşist bir rejimin inşasına katkıda bulunmaya çağırabilmektedir:

"Ne var ki Ermeni cemaati ne 'Türk modernliğinin' dönüşümünden, ne de bu ülkenin yeniden inşasının önünde bir 'anti tez' olmaktan sorumlu. "Ermenilerin önünde bir teklif var. Türkiyeli olmak... Bu 'eşitlikçi' bir teklif, çünkü henüz kimse Türkiyeli değil ve bu kimlik sadece onu isteyenlerle birlikte oluşturulacak." (" 'Sizleri sahih adınızla çağırdım' ", 2 Eylül 2014)

Ben böyle bir teklif görmedim. Aklıbaşında ve dürüst hiç kimsenin de böyle bir tekliften haberdar olduğunu sanmıyorum. Ama Mahçupyan ve Berktaş görmüş olmalılar ki, AKP iktidarı döneminde Ermeniler'in bazı haklı isteklerinin karşılanmış olmasından hareketle bu halkın Erdoğan kliğine daha sıcak bakması, hatta ona yedeklenmesi gerektiği kanısındadırlar. Burada, başka bazı Ermeni yazar ve aydınlarının da Mahçupyan'ın ve Berktaş'ın bu görüşünü -hiç olmazsa bir ölçüde- paylaştığını belirtmek isterim. Tayyip Erdoğan'ın 23 Nisan 2014'te, 1915 döneminde yaşamını yitiren Ermeniler için bir taziyeye mesajı yayınlaması da bu hatalı eğilimi güçlendirmeye hizmet etmiştir. Örneğin Murat Bebiroğlu Ağustos 2014 tarih ve "Affedersiniz Ermeni mi dedi..." başlıklı yazısında şöyle diyordu:

"Yani iktidarda CHP de MHP de olsa vakıflar kanununun, özel öğretim kanunu değişecek, mallar iade edilecek, inşaat izinleri verilecek, Ahtamar Surp Haç Kilisesi yapılacak, Surp Vortvots Vorodman onarılacak, Karagözyan şehrin göbeğine kocaman bir bina dikecekti. Peki kanunlar çıkarken o kavgaları çıkaran, nasıl bu malları verirsiniz diyenler acaba kimlerdi? İlgilenen dostlara TBMM tutanaklarını okumalarını öneririm."

On yıllardır en doğal haklarından yoksun bırakılmış olan Türkiye Ermenileri'nin yaşadıkları acı deneyimler gözönüne alındığında, onların en azından bir bölümünün AKP iktidarına minnet duygusuyla yaklaşmaları, onanmasa da rahatlıkla anlaşılabilir. (Bu saptamayı, iktidarda kim ya da hangi parti ya da klik varsa onunla ne pahasına olursa olsun iyi geçinme felsefesiyle hareket eden hali vakti yerinde Ermeniler'in konumunu bir kenara koyarak yapıyorum.) Fakat burada tartışılması ve açıklığa kavuşturulması gereken noktalar var. Öncelikle şu soru yanıtlanmalı: Bebiroğlu'nun değindiği gelişmeleri, Mahçupyan'ın 2 Eylül tarihli yazısında belirttiği gibi AKP iktidarının Ermeniler'e " 'eşitlikçi' bir teklif" yapması olarak tanımlayabilir miyiz? Bir başka anlatımla Türkiye Cumhuriyeti'nin, Ermeni kökenli yurttaşlarına diğer ve özellikle Türk kökenli yurttaşlarıyla eşit bir statü tanıma yoluna girdiğini söyleyebilir miyiz? Bu soruyu olumlu bir biçimde yanıtlamanın çok zor olduğu açık. Aleviler'e, Süryaniler'e, ateistlere, "laikçi" olarak nitelediklerine, hatta "barış süreci" diye

sunulan at pazarlıklarına rağmen Kürt halkına vb. karşı ayrımcı ve düşmanca politikalar izleyen AKP iktidarının sıra Ermeniler'e gelince demokrat ve eşitlikçi olduğu ya da olabileceği ileri sürülemez. Zaten AKP iktidarının başkalarına karşı GERİCİ, ama Ermeniler'e karşı İLERİCİ bir politika izlediğini söylemek, nesnelere doğasına aykırı olurdu. Türkiye ve Kürdistan halklarının büyük çoğunluğunun çıkarlarına düşman olan bu gerici klik, Ortadoğu'da ve özellikle de Suriye'de Ermeni halkı da içinde olmak üzere Hristiyan halklara, hatta belli bir tarihten sonra Türkiye Ermenileri'ne karşı gerçekleştirilen saldırılardan da doğrudan ve dolaylı olarak sorumludur. Bu koşullarda onun ilk bakışta Türkiye Ermenileri açısından olumlu sayılabilecek bazı işler görmesini alkışlamak ne denli doğru olacaktır?

5-6 Mayıs tarih ve "Erdoğan'ın taziye açıklaması ve tikelcilik: Her koyun kendi bacağından mı asılmalı?" başlıklı yazımda Erdoğan kliği için şöyle demiştim:

"İlerici Ermeni aydınları, yazarları vb., bu taziye açıklamasını, özellikle de önümüzdeki aylarda yapılabilecek 'daha ileri' benzer açıklamaları, Erdoğan kliğinin yukarıda örneklerini sunduğum sicili ve performansını bir yana atarak/ görmezden gelerek onama ve alkışlama hakkına sahip midirler ya da olmalı mıdır? Öyle bir şey yok, ama onlar; diyelim ki Ermeni toplumunun haklı isteklerinin yerine getirilmesi doğrultusunda adımlar atılması karşılığında, Türkiye halklarının diğer bölümlerine yapılan haksızlık, kısıtlama ve baskılar karşısında ilgisiz ve kayıtsız kalma hakkına sahip midirler ya da olmalı mıdır? Bence bu soruların da hepsinin yanıtları net ve kesin birer hayırdır."

Ermeni halkı elbette körükörüne bir AKP karşıtlığı da yapmamalı ve onyıllardır gasbedilmiş kolektif haklarını talep etmeye ve edindiği kazanımları arttırmaya çalışmalıdır. Ancak o, bir ulusal bencillik ruh haline de girmemeli, Erdoğan kliğinin verdiklerine şükretmemeli ve "başkalarının canı cehenneme!" sloganıyla özetlenebilecek bir yaklaşım sergilememeli ve Ermeni halkının İslami-faşist rejimin dayanaklarından biri olduğu izleniminin oluşmasına zemin hazırlamamalıdır. Böylesi bir yol ahlaki ve ilkesel açıdan asla doğru olmayacağı gibi taktiksel açıdan da son derece yanlış olur ve sadece ve sadece Ermeni halkını, Türkiye

toplumunun ilerici ve demokratik güçlerinden koparmaya ve izole etmeye yarar.

Şu da unutulmamalı: AKP iktidarı, en azından kağıt üzerinde ve mahkeme önünde eşit haklara sahip yurttaşlardan oluştuğu varsayılan modern burjuva toplum modelinden farklı olarak, Osmanlı devletine özgü millet-i hakime zihniyetiyle hareket etme eğilimindedir. (Tabii ben burada bir eğilimden ve o doğrultudaki çaba ve uygulamalardan söz ediyorum. 21. yüzyılın Türkiye'sinde bu çabaların ne denli başarılı olup olmayacağı ayrı bir konu.) Böylesi bir zihniyete sahip olan yöneticiler Ermeni ve diğer etnik, dinsel/ mezhepsel, kültürel vb. azınlıkların diğer yurttaşlarla eşit haklara sahip olduklarına inanmadıkları için, onların birtakım haklarını tanımaları da İslami hoşgörü çerçevesinde bağışlanan olanaklar gibidir. Oysa Ermeni halkının olsun, diğer Türk ya da Müslüman-olmayan vb. azınlıkların gereksinim duydukları şey, yukardaki "sultanın fermanlarıyla bağışlanan" ve siyasal hava değiştiğinde geri alınabilecek ödünler ve ayrıcalıklar değildir; onlar tümü de eşit sayılması gereken yurttaşlara tanınması zorunlu olan hakların anayasal güvence altına alınmasına gereksinim duymaktadırlar. Bu da yukarda belirtmiş olduğum gibi, Türkiye'nin sahici ve köklü bir demokratikleşme sürecine girmesinden geçer.

Sözlerime Mahçupyan'a -belki çok da gereksinim duymadığı- bir öğütle son vermek isterim. Zaman gazetesinin 28 Haziran 2014 tarihli sayısında ilginç bir haber yer aldı. Erdoğan'a "402 danışman daha geliyor" başlıklı haberde, başbakana 2'si genel müdür, 20'si daire başkanı olmak üzere toplam 402 yeni kadro açılacağı belirtiliyordu. Mahçupyan'a önerim, ilgili makamlara başvurarak kendisine de bir danışman kadrosu açılmasını talep etmesi. Kendisinin bu görevi kusursuz bir biçimde ve tam bir sadakatle yapacağından hiç kuşku yok.

6-8 Eylül 2014

Kaynak: gelawej.net

Diğer Yazıları: <https://tarihvetoplumlar.com/garbis-altinoglu/>